

ไขปริศนาผลิตภาพของไทย ด้วยกุญแจข้อมูลจุลภาค

29 สิงหาคม 2560

อาชว์ ปวีณวัฒน์ archawap@gmail.com มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

จิตติมา ชูเชิด ThitimaC@bot.or.th นครินทร์ อมเรศ NakarinA@bot.or.th ธนาคารแห่งประเทศไทย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทความที่จะนำเสนอในการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2560 ของธนาคารแห่งประเทศไทยในหัวข้อ “เศรษฐกิจ คิดใหม่” ในวันที่ 18-19 กันยายน 2560 (รายละเอียดที่ <https://www.bot.or.th/BOTSymposium2017>)

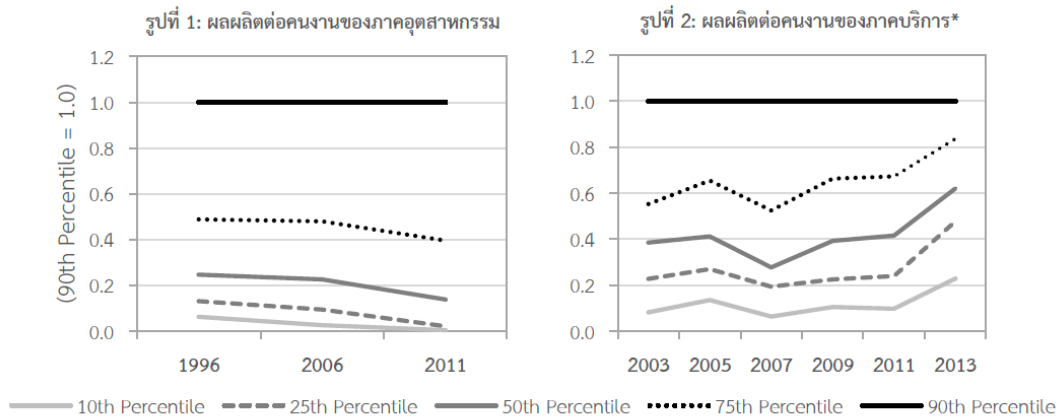
งานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์การพัฒนามาซึ่งว่า ความแตกต่างด้านผลิตภาพการผลิตรวม (total factor productivity: TFP) ของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วและกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเป็นปัจจัยสำคัญในการอธิบายความแตกต่างของรายได้เฉลี่ยต่อคนของประเทศในสองกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่ประชากรหนึ่งคนในประเทศนั้น ๆ ผลิตได้ ดังนั้น ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภาพการผลิตรวมจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศหนึ่ง ๆ ให้เติบโตโดยมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศ

นอกจากนี้ เมื่อย้อนกลับมามองที่ประเทศไทยจะพบว่า การที่ประเทศต้องประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินปี พ.ศ. 2540 มีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี พ.ศ. 2541 ลดลงถึงร้อยละ 7.6 เมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตเฉลี่ยในช่วงก่อนวิกฤตที่ประมาณร้อยละ 7 และถึงแม้ว่าในเวลาต่อมา เศรษฐกิจไทยจะฟื้นจากวิกฤตครั้งนั้นมาได้ แต่อัตราการเติบโตของผลิตภาพการผลิตรวมในระยะหลังกลับมีแนวโน้มลดลงเกือบเท่าตัวเมื่อเทียบกับช่วงก่อนวิกฤตที่เฉลี่ยร้อยละ 1.92 ต่อปี เหลือเพียงเฉลี่ยร้อยละ 0.92 ต่อปี

งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ว่า **ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ (resource misallocation) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับผลิตภาพการผลิตรวมต่ำกว่าที่ควรจะเป็น** และปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงประเทศไทย ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาระดับผลิตภาพการผลิตรวมและประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรในภาคการผลิตของไทยโดยใช้ข้อมูลระดับโรงงาน และระดับร้านค้าจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 - 2556

การศึกษาข้อมูลในระดับจุลภาคชี้ให้เห็นว่า (1) **ประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรของไทยอยู่ในระดับต่ำ** เมื่อเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมักจะถูกนำมาใช้เปรียบเทียบระหว่างประเทศเพราะจัดว่าเป็นประเทศที่มีการจัดสรรทรัพยากรได้ดีที่สุดประเทศหนึ่ง หากประเทศไทยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรในภาคอุตสาหกรรมให้อยู่ในระดับเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาได้ จะสามารถเพิ่มระดับผลผลิตจากภาคอุตสาหกรรมได้ถึงร้อยละ 81 (2) **ประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรของภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนหน้า** หากใช้ข้อมูลความแตกต่างของผลผลิตต่อคนงานเป็นตัวชี้วัดอย่างง่ายตามรูปที่ 1

จะเห็นได้ชัดว่าความแตกต่างระหว่างผลผลิตต่อคนงานของโรงงานในกลุ่มที่ร้อยละ 10 แรกของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดในปี พ.ศ. 2554 ปรับเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2539 และปี พ.ศ. 2549

ที่มา: สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และคำนวณโดยผู้วิจัย

*หมายเหตุ: ภาคบริการ ได้แก่ ภาคการค้า ภาคการโรงแรมและภัตตาคาร ภาคอสังหาริมทรัพย์ และบริการอื่น ๆ

และ (3) ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เหมาะสมในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยมีสาเหตุมาจากการบิดเบือนที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการผลิตในระดับโรงงาน โดยโรงงานที่มีผลิตภาพสูงจะพบกับข้อจำกัดในการขยายขนาดสูง ทำให้โรงงานที่มีผลิตภาพสูงมีขนาดเล็กกว่าที่ควรจะเป็น ขณะที่โรงงานที่มีผลิตภาพต่ำกลับมีขนาดใหญ่กว่าที่ควรจะเป็น โดยงานวิจัยนี้ได้ตั้งข้อสังเกตว่านโยบายหรือข้อจำกัดที่ขึ้นอยู่กับขนาดของกิจการ เป็นสาเหตุหนึ่งของการบิดเบือนที่มีความสัมพันธ์กับผลิตภาพในระดับโรงงาน ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรในระยะสั้นแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อขนาดและระดับผลิตภาพของโรงงานในระยะยาวอีกด้วย

สำหรับภาคบริการนั้น ผลการศึกษาในระดับจุลภาคพบว่า ผลผลิตต่อคนงานในภาคบริการมีการกระจายตัวที่ดีขึ้นเห็นได้จากรูปที่ 2 ซึ่งสะท้อนว่า กลุ่มร้านค้าที่มีผลิตภาพต่ำได้ทยอยยกระดับผลิตภาพต่อคนงานให้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับกลุ่มร้านค้าที่มีผลิตภาพสูงที่ร้อยละ 90 ของจำนวนร้านค้าทั้งหมด โดยส่วนหนึ่งเกิดจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคบริการในช่วงปี พ.ศ. 2546 - 2556 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้อย่างเต็มที่หลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ประกอบกับเริ่มมีผู้ให้บริการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตมากขึ้นด้วย ส่งผลให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กในหลายสาขาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกิจการได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การให้คำปรึกษาทางบัญชี กฎหมาย การตลาดและเทคโนโลยี บริการโฆษณา และการขายสินค้าทางไปรษณีย์

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์